

Az online projektmunka és megvalósításának eszközei – Az oktatási célú közösségi hálózatok használatának praktikus kérdései

A tanulmány fókuszában a projektmódszer oktatási területen való felhasználása áll. Ez a módszer a tanulás tanulására nevel egy olyan problémamegoldó algoritmus elsajátításával, ahol a konkrét cél elérése másodlagos szerepet tölt be. A módszer hatékonyságát növeli az IKT, illetve online eszközök bevonása. A cikkben ilyen módszerek és lehetséges szisztematikus áttekintését olvashatjuk.

Kulcsszavak: *projektpedagógia, e-learning, közösségi hálózatok, web 2.0.*

Szerzői információ:

Hülber László, programozó matematikus, informatikatanár. 2007-től 2011-ig a budaörsi Illyés Gyula Gimnázium és KSZKI informatika tanára, 2010 óta a szegedi Neveléstudományi Doktori Iskola hallgatója. Fő kutatási területe a technológia alapú mérésértékelés.
Elérhetőség: hulber.laszlo@gmail.com

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Hülber László. „Az online projektmunka és megvalósításának eszközei – Az oktatási célú közösségi hálózatok használatának praktikus kérdései”.

Információs Társadalom XII, 3. szám (2012): 78–91.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.XII.2012.3.5>

A folyóiratban közölt művek

a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0

Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.

Hülber László

Az online projektmunka és megvalósításának eszközei

Az oktatási célú közösségi hálózatok használatának praktikus kérdései¹

Bevezetés

A projektmódszer egy olyan komplex nevelési módszer, amely a jelenkori oktatás hiányosságainak feloldásában jelentős segítséget nyújthat. A módszert először John Dewey amerikai pedagógus alkalmazta az 1900-as évek elején. Később tanítványa, Kilpatrick írta le a módszer lényegét, a gyakorlati alkalmazás módjait *Project Method* című tanulmányában.

A projekt szót a pedagógiában szűkebb értelemben használjuk, mint a hétköznapi nyelvben. A projektpedagógia egy *tanítási-tanulási stratégia*, amelyben egy végső cél, egy *produktum előállítása* motiválja a tanulókat, hogy *együttműködve és/vagy önállóan* cselekedjenek; *korábbi ismereteiket* és újakat felhasználva *önállóan vagy társaikkal együtt megismerve* dolgozzák fel az *általuk elfogadott* témát; *önállóan szervezzék* meg a feladataikat, *tanáruk partneri viszonyú* segédkezése, facilitálása által, melyben mindenki az *egyéni képességeinek és készségeinek megfelelően* vesz részt és értékeltetik (Hegedűs 2002; Nádasi 2003).

A projektmunka olyan képességeket fejleszt, amelyeket a munkaerőpiac, azaz maga az élet igényel. Kreatív, együttműködő tanulást indítványoz, amelyben a tudást jelentő információ nem készen áll a tanulók rendelkezésére, hanem meg kell érte küzdeniük. A legjobb módszer a tanulás megtanulására: a projektmunka során a diákok egy, a feladat teljesítéséhez szükséges algoritmust sajátítanak el. A konkrét cél teljesítése másodlagos jelentőségű, a fontos az, hogy a diákok megtanulják, hogyan kell egy komplex problémát megoldani az első lépéstől az utolsóig, minden felmerülő nehézséggel megküzdve. Ez az a tudás, ami bármilyen feladat esetén jól alkalmazható, és leginkább a valóság problémamegoldó stratégiáit szimulálja.

A módszer alkalmazásának egyik legnagyobb gátja, hogy a pedagógusok nem tudnak, vagy nem akarnak elegendő időt biztosítani egy tananyag feldolgozását biztosító projekt elkészítéséhez. Ezt a helyzetet nagyban javíthatja, ha a munkafolyamatok egy része online, az óra keretein túl történik. A diákok önállóan dolgoznak otthonról egymással anélkül, hogy ez tanári beavatkozást igényelne. Az online munka az idő-

¹ A kutatás az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával” című, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosítószámú projekt támogatásával jött létre. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

---

nyereség mellett még számos előnnyel jár. A projektek elkészítésének több fázisában természetes kapcsolódás alakulhat ki az egyes infokommunikációs (IKT) eszközökhöz. Sok munkafolyamatot könnyíthet meg, teljesebb kommunikációt, jobb erőforrás-megosztást biztosít, és akár a projekt végeredméke is lehet IKT-kötődésű. Ezeket az igényeket kielégítheti egy arra alkalmas online platform.

A Web 2.0 paradigma és a hozzá kapcsolódó technológiák nyitott, kollaboratív természete jelöli ki az utat a megfelelő megoldás megtalálásához. A web alapú technológiák új generációjának legáltalánosabb jellemzői a tartalommegosztás és az interaktivitás. A különböző tartalmak, szövegek, képek, videók, hanganyagok, linkek stb. egyszerű megosztására nyílik lehetőség szakmai, programozói tudás nélkül. Az interakciót olyan szinkron és aszinkron kommunikációs eszközök támogatják, mint a chat, a fórum vagy a blog.

Mára a Web 2.0 alkalmazások átalakították az életünket, mivel módosították az információszerzéssel, kommunikációval, vásárlással, munkával, szórakozással kapcsolatos szokásainkat (Redecker 2009). Az iskolának feladata lenne, hogy nevelje a tanulókat ezen környezet eredményes használatára, hiszen az életben való boldogulás egyik fontos tényezőjévé vált a Web 2.0 alkalmazások megfelelő kezelése. Azonban a Web 2.0 szolgáltatások a tanítás-tanulás szolgálatába állított, megfelelő gyakoriságú és hatékonyságú használata nehezen talál utat az alap- és középfokú intézmények mindennapjaiba (OECD 2008). Egyrészt megfelelő hatékonyságú, differenciált tanár-továbbképzésekre van szükség, másrészt a tanárképzésnek kötelező részét kellene képeznie az IKT-eszközök oktatásban való alkalmazásának pedagógiája (Lakatosné és Kárpáti 2009).

Azért érdemes a projektmunka során bevezetni a Web 2.0 alkalmazások tanítás-ban-tanulásban való használatát, mert itt a sokféle funkció (chat, fórum, kép, videó, fájl megosztás stb.) értelemmel telítődik, nem kihasználatlanul áll, olyan szolgáltatásokat kínál, amelyeket az online projektmunka igényel. A konkrét megoldási lehetőségek közé tartoznak a fenti funkciókat integráló közösségi hálózatok és e-Learning rendszerek.

1. A közösségi hálózatok és az e-Learning rendszerek

Az elmúlt pár évben a közösségi hálózatok népszerűsége a tizenévesek körében óriási méreteket öltött. A nemzetközi tendencia hazánkban is érvényesül, a magyar 19 év alatti felhasználók száma a Facebookon elérheti az 1 000 000 főt.² A magyarországi Facebookot használók száma a világon a 40., Európában pedig a 12. helyet jelenti, ami a lakosság számával arányosítva mindenféleképpen nagy népszerűséget mutat. Ez azt jelenti, hogy az internethasználók között hazánkban az átlag feletti a közösségi oldalak használata, ami exponenciálisan növeli egy információ célba érési lehetőségeit egy, a közösségen belüli kommunikációs felületen közzétett információ esetében.

Több pedagógusközösség, oktatási elemzők, kutatók stb. is lehetőségeket látnak ezen online portálok iskolai célú alkalmazásában. Egyes elemzők messzebbre mennek és az elektronikus közösségi hálózatok széleskörű elérhetőségében a tanítás-tanulás folyamatának teljes átférmálódását vetítik elénk (Schuler 2009). A közösségi hálózati

² <http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/hungary> megtekintve: 2012.10.06

tok oktatásban való alkalmazásának legsikeresebb és legjobban támogatott példáját Ausztriában találjuk meg. Az E-Learning im Schulalltag (ELSA) nevű programban több mint száz osztrák iskola vesz részt, és a helyi oktatási és kulturális minisztérium is támogatja. A kiinduló cél az volt, hogy online platformokkal egészítsék ki a meglévő rendszert, de az innovatív pedagógusokban megszületett a felismerés, hogy az új megoldásokkal a személyre szabott, differenciált tanítás is kivitelezhető. A program következő állomása a Web 2.0-s iskola, ahol a tanulók továbbra is együtt, de már nem tantermi keretek között tanulnak. Az egyik osztrák gimnáziumában a diákok már egy közösségi hálózat szereplőiként sajátítják el a tananyagot. Az intézményekben online platformon chatelnek, fórumoznak. A 10 évesek már megtanulják, hogy hogyan kell egy csatolt fájl tartalmazó e-mailt elküldeni vagy, hogyan dolgozzák fel a weboldalak tartalmát (Mayr, Resinger és Schratz 2009).

A magyarországi pedagógiai gyakorlatban azonban nem jelentős, vagy eddig kevés haszonnal alkalmazott lehetőség. Kérdés persze, hogy az e-Learning rendszerekkel együtt, külön vagy valamilyen tartalmazási relációban kezeljük a közösségi weboldalakat. Az utóbbi meghatározása szerint olyan webhelyekről beszélünk, melyek segítségével emberek egy csoportja közös céllal alakíthat egy online közösséget, melyben a tagok képesek egymással kommunikálni, valamint erőforrást megosztani az elfogadott szabályok alapján (Preece 2000).

Az e-Learning rendszerek hasonló funkciókat láthatnak el, csak az irányultság speciális és szorosan az oktatás tevékenységéhez kötődik. Ezen logika szerint az e-Learning rendszerek foglalnának helyet a közösségi hálózatokon belül. Akadhatnak azonban kivételek is: elképzelhető egy olyan e-Learning felület, melyet például azért hoztak létre, hogy a távoktatásban tanulókhöz elektronikus formában juttassanak el tananyagokat. A felületnek nem célja sem a tanár-diák, sem a diák-diák közti kommunikáció kialakítása. Egy ilyen rendszert pedig nehezen lehetne közösségi portálként aposztrofálni, amelyben a kommunikáció semmilyen formája nem jelenik meg.

Az e-Learning rendszereknél a kezdetekben jellemző volt az erős központi irányítottság, amelyben egy ember (tanár) céljainak megfelelően történik minden, adott esetben az interakció teljes mellőzésével. Eredetileg is tartalomkezelő, tanulásirányítási rendszerként kerültek definiálásra (LMS – Learning Management System; CMS – Content/Course Management System; LCMS – Learning Content Management System) (Forgó 2005).

Később a Web 2.0-s trendnek, a kommunikációs igényeknek, azaz a kor elvárásainak megfelelően megjelent az e-Learning 2.0 (Downes 2005). A Web 2.0 a korábbi statikus webes tartalomkezeléssel szemben lehetőséget biztosít a felhasználóknak, hogy informatikai tudás nélkül szerkesszék interaktívan az internetes tartalmakat, aktív kommunikációban legyenek egymással, megosszák különböző dokumentumaikat. Ezt a szemléletet takarja az e-Learning 2.0 is az oktatáshoz kapcsolódva. Használatos terminológia még a Virtual Learning Environment (VLE) a virtuális oktatási környezet is. Az e-Learning keretrendszerekben ez az a modul, amely a felhasználók – elsősorban a tanulók, oktatók, tutorok – számára kommunikációs felületet és együttműködési lehetőséget nyújt. Ezeket a szolgáltatásokat igényli az online projektmunka.

A közösségi oldalak is csoportosíthatók különböző szempontok szerint, és ennek megfelelően léteznek online projektmunkához megfelelő, illetve nem alkalmas meg-

oldások. Megkülönböztethetünk közösségi oldalakat létrehozásuk célja szerint is. Két nagy csoportot alkotva beszélhetünk magánjellegű, szórakoztatásra szánt, baráti- ismeretségi alapon szerveződött informális hálózatokról (pl.: Facebook, iWiW), illetve egy konkrét tevékenységhez (pl. üzleti, oktatási) kötődő, tagok közötti ismeretséget nem feltétlenül jelentő online formális közösségekről (pl.: Xing, network.hu, ResearchGate, LinkedIn). Az informális hálózatok, ha alkalmasak is oktatási célú tevékenységre, nem felelnek meg az elvárásainknak. Nem teremthet megfelelő munkakörnyezetet és morált, ha a szórakozás és az oktatáshoz kötődő munkaforma ilyen módon összekeveredik. Ezért többek között a legismertebb közösségi oldal, a Facebook sem alkalmas a projektmunkához, hiába lenne kézenfekvő az alkalmazása, azonban attitűd szinten jól jelzi a közösségi oldalak iránti érdeklődést a népszerűsége.

Egy másik szempont szerint megkülönböztethetünk általunk létrehozható, menedzselhető önálló hálózatokat (pl.: Ning, Elgg), ahol tulajdonképpen egy keretrendszer adott ezek elkészítéséhez, illetve olyanokat, amelyeknél nincs meg ez a lehetőségünk, és legfeljebb csoportokat alkothatunk egy nagyobb közösségen belül (pl.: Facebook, iWiW). Ez utóbbiaknál jellemzően a csoportokhoz rendelhető funkciók számban és tudásban is lényegesen elmaradnak a menedzselhető hálózatok szolgáltatásaitól, ezért kevésbé alkalmasak oktatási célokra.

A fogalmak rendszerezésénél a közösségi hálózatok és az e-Learning rendszerek fogalmát tekintjük egyenrangúnak, hiszen van olyan e-Learning rendszer, ami nem közösségi hálózat, illetve létezik olyan közösségi hálózat, amely oktatási célokra is használható. Az 1. ábrán a két halmaz metszetébe tartozó megoldások adják a megfelelő eszközöket a projektmunkához.

1. ábra.
Az online projektmunkára alkalmas halmaz meghatározása

Függetlenül a szigorú halmazba sorolástól azt tekintjük jó megoldásnak, amely kielégíti a célokat. Így vizsgálom mind a közösségi hálózatokat, mind az e-Learning rendszereket; hivatkozni jellemzően a különböző megoldásokra oktatási célú közösségi hálózatok néven fogok. A következőkben az online platformmal szembeni elvárások kerülnek kifejtésre a szolgáltatások és a felület mentén, majd ezek alapján kerül megfogalmazásra, hogy milyen konkrét megoldás lehet alkalmas projektmunka céljára.

2. Az oktatási célú közösségi oldalak szolgáltatásai és alkalmazási lehetőségeik a projektmunka során

A rövidebb lefutási idejű, főképp késztermék előállítására irányuló, kisebb léptékű projektek kapcsán kevésbé merülhet fel az igény egy oktatási célú közösségi oldal létrehozására. A nagyobb oktatási célú projekteknél, amelyek időben elhúzódnak, a munka érdemi része nem kizárólag az iskolához, tanítási időhöz kötődik. Valójában szociálisan előnyös, illetve a produktivitásban is hasznos, ha a projektmunka nem csak az iskolához kötődik (Hülber 2010).

A projektmódszer alkalmazásának többféle lehetséges változata van, azonban a fő lépések, műveletek a következőkből épülnek fel (Nádasi 2003):

- a célok, a téma kiválasztása
- tervezés és szervezés
- kivitelezés
- az eredmények reprezentálása
- értékelés

Az online projektmunka alkalmazásának szempontjából a műveltségi területnek, a konkrét témának nincsen befolyásoló ereje. A tanár a diákokkal együtt az első lépésben meghatározza a csoportokat és azt, hogy az egyes csoportok milyen témát dolgoznak fel, melyek lesznek a kimeneti célok. A tervezés és a szervezés részt a tanulók már önállóan végzik, meghatározzák, hogy milyen lépések vezetnek el a végcélig, kik legyenek az egyes feladatkörök felelősei. A hosszabb távú, nagyobb volumenű projekteknél már ebben a fázisban is elképzelhető, hogy az óra keretében nem sikerül minden egyes kérdést tisztázni. Azonban a munkának nem kell feltétlenül véget érnie, nem szükséges adott esetben egy hetet várni a következő órára, mert az oktatási célú közösségi hálózatok adta kommunikációs lehetőségeknek köszönhetően tovább folytatódhatnak a tervezési-szervezési munkálatok. A tanárnak nem kell állandóan menedzselnie ezeket a folyamatokat, hiszen a cél az önálló munkavégzés. A pedagógus szerepe a kezdeti lépéseknél fontos, hogy megmutassa az adott platform adta lehetőségeket, és nevelje tanulóit az online munka kultúrájára.

Az online projektmunka leghangsúlyosabban a kivitelezés fázisban tud szerepet betölteni. Az órai munka ekkor sem válik feleslegessé, mert a produktivitást igénylő, kézzelfogható alkotások ekkor készülhetnek el. Minden tanuló egy időben jelen van, megbeszélhetik és eldönthetik a mindenkit érintő feladatokat, kérdéseket. Begyűjthetik a tanáruk véleményét; segítő, javító megjegyzéseit. Az óra végeztével, otthoni önálló munka során, mindenki a saját részfeladatára koncentrál, majd a projekttel kap-

---

csolatos kommunikációs igényeit, illetve a készülő dokumentumok megosztását, közös szerkesztését az oktatási célú közösségi hálózatos segítségével valósítja meg.

Ha a diákok térben elválasztva szeretnének egymással kommunikálni egy aktuális megoldandó probléma kapcsán, akár többen is egyszerre, akkor ehhez egy konferenciabeszélgetésre is alkalmas *chat* felület lesz alkalmas. Vannak olyan operacionális problémák, témák, melyek megvitatásához nem megfelelőek az aszinkron kommunikációs eszközök. Több embernek egy időben meg kell beszélnie az aktuális feladatok megoldásához vezető megoldási lehetőségeket, hogy tovább tudjanak dolgozni, önállóan vagy közösen. A konferenciabeszélgetésre alkalmas chat teszi lehetővé, hogy ne csak két ember tudjon kommunikálni egymással. A videokonferencia funkció nem feltétlenül szükséges, de a fejlődésnek köszönhetően lehet, hogy később természetes lesz.

Nem minden problémát kell azonnal megoldani. Vannak olyan természetű kérdések, melyeknél inkább hasznosabb, ha a felvetés és a megoldás között több idő telik el. Ez idő alatt fel lehet vetni több alternatívát és külön-külön megvitatni azokat, hozzászólások formájában. Az ilyen aszinkron kommunikációs módoknál lehetősége van mindenkinek hozzászólni és nemcsak azoknak, akik éppen ráérnek és online vannak. Ezeket a lehetőségeket a *fórum* biztosítja. A fórumban a különböző problémákat témákra lehet bontani, így egy szisztematikus felületet képezhetünk, melyben az egyes vitatémák hozzászólásai nem keverednek össze, és átláthatóak lesznek. Az ilyen kommunikációs kultúrára természetesen nevelni kell diákjainkat.

A *news feed* (hírek, hírcsatorna) nem feltétlenül szükséges, de praktikus eleme egy közösségi weblapnak. A feedek olyan felületet jelentenek, amelyek megjelenítik a weboldalon történt aktuális változásokat egy-egy mondatban a portál egy kiemelt, jól látható helyén. Pl.: „xy hozzászól t témában a fórumon”; „xy feltöltött egy fájlt”. Ezek segítségével könnyedén követni tudjuk a fejlődést, és az aktualizálásokat nem kell állandó keresgetéssel ellenőrizni. Vannak olyan jellegű feedek is, amelyek keverednek az *üzenőfallal*; ezeken megjelennek az állapotváltozások, de mellette lehetőséget biztosítanak egy-egy mondatot kiírására. Hasznos lehet rövid, de fontos információk közlésére, mert ezt a kiemelt részt mindenki olvassa.

A *fájlok* (képek, videók) megosztása, mint látni fogjuk, az egyik legproblematiszabban biztosított online szolgáltatás. A képek és videók megosztását a legtöbb rendszer támogatja, ez azonban önmagába kevés. Teljesen természetes igény, hogy a diákok szeretnének megosztani egymással szöveges dokumentumokat, prezentációkat, amelyek sokkal inkább fontosabb és megfelelőbb információhordozó egységek, és ezeken kívül még számtalan egyéb fájlformátummal rendelkező anyagot. A projektmunka szinte minden fázisánál megjelenik e funkció szükségessége. Kezdetben a források felkutatásánál fontos, hogy a diákok megosszák egymással, amit találtak, és eldöntsék annak megfelelő voltát. Később ők maguk állítanak elő szöveges dokumentumokat vagy prezentációkat. Ezeket megosztják egymással, így lehetőségük lesz azokat véleményezni, elősegíteni az elkészülésüket. Ma már egyes online megoldások azt is lehetővé teszik, hogy egy fájlra többen dolgozzanak egyszerre.

A végtermék(ek) sokszor informatikai természetűek; nemcsak a tárolási, megosztási, de akár bemutatási lehetőséget is biztosítanak a közösségi portálok. Az online fájl-tárolással kiküszöbölhetőek azok a problémák, hogy valakik azért nem tudtak dolgozni a feladaton, mert nem álltak rendelkezésükre az adott fájlok, vagy elvesztek szükséges

és pótolhatatlan adatok. Mindezekért fontos, hogy rendszerünk univerzálisan típustól függetlenül lehetőseget biztosítson fájlok megosztására legalább 100 MB tárhelyig projektenként.

A *naptár* nem feltétlenül elengedhetetlen, de hasznos eszköz lehet. Rögzíthetjük a fontosabb eseményeket, határidőket, az egyes feladatokat és az azokhoz tartozó felelősök neveit. Van olyan szolgáltatás is, ami kifejezetten az *események kezelését* teszi lehetővé.

Sok közösségi portál lehetőséget biztosít *belső levelezésre*. Azaz úgy küldhetnek üzeneteket a tagok egymásnak, hogy azt mások nem látják. Mivel a projektmunka jellemzően olyan nyilvános tevékenység, amelyben ha nem is tartozik minden munkafolyamat információja mindenkire, nem indokolt a tájékoztatás elrejtése. Ettől függetlenül lehetnek olyan szituációk, amikor a projekttel kapcsolatban két ember ezt a kommunikációs formát választja, mert az üzeneteknek nincsen olyan hírértéke, ami mindenki számára értékes vagy fontos lenne.

A *blogbejegyzés* alapvetően arra alkalmas, hogy egy ember a gondolatait közzé tegye. A projekt munkánál közösségi jellege miatt kevés haszonnal bír, főleg önreprezentációra alkalmas lehetőség. A felmerülő témák, problémák kommunikációjához a fórum sokkal inkább megfelelő felületet biztosít.

A különböző hivatkozások megosztására a rendszerek általában biztosítanak *linkmegosztó* részt. Hasznos weboldalak hivatkozásait lehet ezzel a szolgáltatással megosztani. Mivel a fórum is lehetőséget ad erre, nem biztos, hogy a felületet tovább kell tagolni egy ilyen résszel.

A *szavazás* egy viszonylag ritkábban előforduló lehetőség. Általában a nyitó oldalon jelenik meg, és egy feltett kérdésben lehet több variációból választani. A részermények sokszor a szavazás közepette is láthatóak. Egy ilyen lehetőséget kellő kreativitással a projektek kapcsán is ki lehet használni. Például bizonyos vitás kérdésekben lehet így döntéseket hozni, szélesebb közösségtől lehet véleményformáló adatokat gyűjteni (pl. Melyik videónk tetszett jobban?). Többek között adott az az előnye, hogy a szavazás anonim jellegű.

Az említetteken kívül is léteznek egyéb szolgáltatások, valamint ezek köre bővülő tendenciát mutat. Sokszor így próbálnak versenyezni egymással a szolgáltatók, ennek eredménye azonban az, hogy sok funkció kevés gyakorlati haszonnal bír. Válogassuk ki a felületre a legszükségesebbeket, mivel a túl sok lehetőség biztosítása adott esetben még a hasznosak érdemeiből is elvesz. A szolgáltatások a hasznosságuknak megfelelően az 1. táblázatban láthatók.

1. táblázat.

Az oktatási célú közösségi hálózatok szolgáltatásainak preferenciája a projektmunka szempontjából

<i>Feltétlenül szükséges szolgáltatások</i>	<i>Hasznos, de nem elengedhetetlen szolgáltatások</i>	<i>A projektmunka szempontjából nem lényeges szolgáltatások</i>
fórum	news feed (hírek)	blog bejegyzés
chat	üzenőfal	linkek
univerzális típustól független fájlmeosztás	naptár	stb.
	belső levelezés	
	szavazás	

---

3. Az oktatási célú közösségi oldalak kezelésével, felületével szembeni elvárások

Egy oktatási célú közösségi oldalnak a szükséges szolgáltatások mellett, további elvárásoknak kell megfelelnie a létrehozásával, kezelésével és felületével kapcsolatban, hogy a tanulói projektteknél használni lehessen.

Az utóbbi időben sajnos egyre több közösségi portál döntött arról, hogy szolgáltatásait csak pénzért vehetik igénybe a felhasználók (pl.: Ning, Grou.ps). Kiindulva abból, hogy országunkban a fizetős online szolgáltatások igénybevételének kultúrája nem igazán elterjedt, illetve az oktatási intézetek jelenlegi anyagi helyzete sem túl ideális, fontos szempont, hogy a hálózatok használata *ingyenes* legyen. Még az alapvetően olcsónak számító megoldások is terhet jelenthetnek. Egyes közösségi oldalaknak csak bizonyos szolgáltatásaiért kell fizetni, amelyek jellemzően nem szükségesek a projektmunka folyamataihoz. Léteznek olyan weboldalak is, amelyek az ingyenességért cserébe reklámokat helyeznek el a kezelő felületen, de ez vállalható kompromisszum.

Az egyszerű kezelhetőségnek, mint igénynek több vetülete is van. A diákok kortól és a tanult nyelvtől függően igen eltérő nyelvi képességekkel rendelkeznek. Az ideális eset, ha a weboldal *magyar nyelvű*, létezik magyar fordítása. Sajnos ez egy erős szűrő feltétel; a legtöbb megoldás az angol nyelvet használja, de köztes megoldást jelenthet, ha a portál lehetőséget biztosít bizonyos feliratok módosítására, magyarosítására. Ezt a feladatot a diákokkal is elvégeztethetjük.

Ideális, ha a diákok hozzák létre ezeket a portálokat, mert akkor igazán a sajátjuknak érezhetik. Ez a folyamat akkor hatékony, ha a *regisztrálás egyszerű és gyors a létrehozás*, varázslószerűen pár lépés elvégzése után megtörténik. Fontos, hogy beállítható legyen, kik férhessenek hozzá a weblap tartalmához és a tagoknak milyen jogosultságaik legyenek (*hozzáférések és jogosultságok kezelése*).

Fontos sikerkritériumnak számít a felhasználóbarát, *átlátható felület*, ahol a különböző beállítások is egyszerűen végezhetőek el. A funkcionalitást rontja, ha a felületen állandóan keresgetni kell a tartalmakat, nem egyértelmű az egyes szolgáltatások aktíválása és kezelése. Amennyiben a kezelő felület *testre szabható*, akkor az egyéni igényekhez igazítható a kialakítás, ami fokozza a diákok azon érzését, hogy magukénak érezzék az oldalt. A testreszabhatóság alatt nem a felület teljes felépítését kell érteni, hanem általában korlátozott számú sablonok és színminták közül lehet választani; adott esetben háttérképet elhelyezni. Alapvető igény a weboldal állandó rendelkezésre állása, a megfelelő sebesség biztosítása, hogy több felhasználó egy időben tudja használni a rendszert.

4. A konkrét platform kiválasztása

Számtalan konkrét megoldás közül választhatunk, ebben a helyzetben is az egyedi paraméterek és igények figyelembe vételével kell meghozni a döntést, és ezek alapján választani. A kérdés megválaszolásához a most elérhető megoldások közül körülbelül 40 lehetőséget tesztelve az alábbi döntést támogató modellt ismertetem.

Rendelkezik az iskola kialakított e-Learning 2.0-s rendszerrel?

Ha az oktatási intézmény már rendelkezik kialakított e-Learning rendszerrel, amely a 2.0-s elvárásokat is teljesíti, akkor érdemes ennek a kihasználása. A diákok és feltehetőleg a tanárok is már ismerik, csak a korábbiaktól eltérő módon fogják használni a rendszert. Ha az iskola még nem rendelkezik ilyen rendszerrel, de más okokból kifolyólag is bevezetné, akkor a Moodle-t érdemes választani.

A Moodle³ egy nyílt forráskódú, ingyenes e-Learning keretrendszer. Tárhelyet kell biztosítani számára, és telepítéséhez magasabb szintű informatikai tudás szükséges. Installálása után a tanárok is létrehozhatnak csoportokat, amelyek alkalmasak a projektmunka megkezdéséhez. Használatát tanulni kell, azonban nem igényel magasabb informatikai képességeket, csak ha a testreszabhatóságban nagyobb céljaink vannak. Minden szolgáltatás elérhető, és létezik magyar nyelvű változata. Hasonló opció még az ILIAS⁴ nevezetű rendszer.

Tud biztosítani az iskola anyagi forrásokat online platformokra?

Abban az esetben, ha az iskolának nem jelent anyagi problémát csoportonként havi \$2.95 cent, akkor a Ning⁵ a megfelelő megoldás. Ez az egyetlen a jelenlegi piacon lévő közösségi portál, amely minden szolgáltatást és egyéb elvárást teljesít a lehető legigényesebb, de legegyszerűbb módon, és magyar nyelven is használható. A fejlesztő 2010 szeptemberétől fizetőssé tette szolgáltatásait, oktatási célokra csak Észak-Amerikában lehet ingyenesen használni. A többi fizetős lehetőség közül sem tudásban, sem árban nincs vetélytársa a Ningnek (pl.: spruz.com \$9.95/hó).

Biztosítható informatikai háttértudás és elegendő idő áll rendelkezésre a platform előkészítéséhez?

Ha nem állnak rendelkezésre a szükséges anyagi lehetőségek, akkor a következő kérdés, hogy a tanár rendelkezik-e magasabb informatikai képességekkel, vagy tudja ezt biztosítani egy rendszergazda, esetleg egy tehetségesebb diák által. Egyik alternatíva sem tekinthető instant azonnali megoldásnak, a létrehozásra több munkaórával kell számolni. Ehhez tartozó következő kérdés, hogy tud-e biztosítani az iskola megfelelő mennyiségű tárhelyet a weboldalnak.

Amennyiben ez rendelkezésre áll, a magyar fordítással is bíró Elgg⁶ vagy Pligg⁷ nevű portálmotorok megfelelő megoldást jelenthetnek. Ezen esetekben egy szerkesztő rendszert kapunk, amellyel weblapokat hozhatunk létre. Ezekkel a rendszerekkel bármilyen szolgáltatást integrálhatunk weblapjainkba. A kezelőfelület teljesen testre szabható, jogosultságokat kezelhetünk, a különböző funkciók aktiválásához számtalan plugin áll rendelkezésünkre.

A tárhely nélkül használható megoldások közül a megfelelő szintű magyar fordítással rendelkező ucoz.hu emelkedik ki. A beállítások és szerkesztési lehetőségek széles és professzionális tárházát kapjuk, amelyek segítségével minden szükséges

³ <http://moodle.com/>

⁴ <https://www.ilias.de>

⁵ <http://www.ning.com/>

⁶ <http://elgg.org/>

⁷ <http://pligg.com/>

---

funkcióval elláthatjuk portálunkat. Ezek megismerése azonban időigényes és szakmai affinitást igényel.

Instant megoldás

Az utóbbi években az edu 2.0⁸ komoly sikereket ért el az ingyenesen használható e-Learning rendszerek piacán. Megfelelő magyar fordítással rendelkezik, megoldható a tagok menedzselése, tetszőleges típusú fájlok feltöltése, fórumozás és chatelés. Felülete átlátható és könnyen kezelhető, testreszabásra azonban nincs lehetőség. A rendszert kialakításában jellemzi a központi tanári irányítottság, de ha létrehozunk csoportokat és ott megfelelő jogosultságokat adunk a diákoknak, akkor ők is egyenrangú módon tudják kihasználni az oldal adta szolgáltatásokat.

Kiegészítő megoldást jelenthet a fájlok megosztásához, tárolásához a Dropbox, a Windows Live vagy a Google Dokumentumok mostani nevén Google Drive használata. A Dropbox 2 GB tárhelyet biztosít. A letöltött és telepített Dropbox kliens program készít egy „My Dropbox” nevű könyvtárat. E könyvtárnak a tartalmát szinkronizálja folyamatosan a szerverrel, tehát a fájlokat, amit ide bemásol a felhasználó, azokat a kliens szoftver automatikusan tölti fel a Dropbox tárhelyre. Amennyiben más is telepíti ezt a kliens programot, úgy azokra a gépekre is letölti az új anyagot. Így tulajdonképpen egy mindenki által elérhető és változtatható közös mappát hozunk létre.

A Windows Live esetében egy weblap keretében érhetjük el az 5 GB tárhelyünket, és a dokumentumokon online közösen dolgozhatunk. A Google Drive hasonló megoldást kínál 1 GB tárhellyel. Ideális esetben minden szolgáltatást egy helyen érnénk el, de egy feladat más eszközzel történő megoldása még elképzelhető kompromisszum.

Sok olyan lehetőséget fel lehetne sorolni, amelyek nem alkalmasak az online projektmunkára, az alábbiakban azok következnek, amelyeket több forrásból is ajánlanak, de mégsem megfelelőek.

– grou.ps: ingyenesen csak nyitott közösségként működik, tehát például bárki zavaró hozzászólásokat tehet a fórumon – ami teljesen szemben áll az online projektmunka moráljával.

– grouply.com: számtalan szolgáltatást kínál, de a megbízhatóság, a kezelés nehézsége, a témák korlátozott testreszabhatósága miatt nem jó megoldás. Ha többen használják, elfogadhatatlanul lassú lesz a működése.

– spruz.com: drágább, mint a Ning, ennek ellenére minőségében elmarad tőle.

– network.hu: magyar fejlesztésű. Előnye a sok szolgáltatás, a felhasználóbarát kezelőfelület, viszont két lényeges funkció a chat és a tetszőleges típusú fájlfeltöltés hiányzik.

– a sulivilag.hu szintén magyar fejlesztésű, és 2011-ben az év honlapja verseny minőségdíjas nyertese lett. Ígéretes vállalkozás, azonban az online projektmunka két elengedhetetlen funkciója, a chat és a tetszőleges típusú fájlfeltöltés nem áll rendelkezésre.

– a wordpress.hu-t sok helyen említik meg a Ning alternatívájaként, azonban ez egy online publikálást biztosító rendszer, avagy igényes blogkészítő, nem közösségi felhasználásra szánták, még a budypress kiegészítő pluginnel sem éri el kívánt szintet

⁸ <http://www.edu20.org/>

Vannak kifejezetten olyan online közösségi hálózat készítő felületek, amelyeket iskolai felhasználásra hoztak létre. Ilyen például az edmodo.com, de tulajdonképpen ez nem jelent mást, mint egy tanári blogot, aminek segítségével információkat, fájlokat oszthat meg a tanár. Közösségi munkára nem alkalmas. Ahogyan a Classroom 2.0 is túlságosan blogszerű kialakítással bír.

– jó lehetőségnek tűnt, de a technikai gondokkal is küzdő Google Csoportok (Groups) 2011. január 13-án megszűnt.

5. Közösségi oldalak használatának irányítása, tanári feladatok

Attól függetlenül, hogy diákjaink többsége aktív részese közösségi weboldalaknak, nem elvárható, hogy azonnal elsajátítsák az online munkaformát, annak morálját és kultúráját, hiszen az ő eddigi használati céljuk eltérő volt. Az eredményes felhasználáshoz vezető út gyakorlással teli, és tanári segítséget, útmutatást igényel. Amit feltételezhetünk, hogy a diákok az alapfogalmakat (chat, fórum, link, news feed stb.) ismerik, és értik a közösségi weboldalak struktúráját, sémáit.

Használatba vétel előtt mindenféleképpen érdemes egy tanórát szánni a közösségi rendszer bemutatására. Meg kell mutatni, hogyan hozhatják létre, milyen módon csatlakozhatnak, hogyan szabhatják testre a felületet, milyen funkciók adottak és azokat milyen feladatokra és hogyan lehet használni.

Több csoport esetén mindegyiknek hozzunk létre saját privát közösséget. Ettől függetlenül hasznos, ha mindenki mindegyik közösségben tag, de a nem „rendes” tagoknak elég a láthatósági jogosultság, így szerkeszteni nem tudják csak a saját közösségük tartalmait. Előnyös, ha láthatják egymás munkáit, és motiváló erőt, ötleteket gyűjthetnek a többi közösségtől.

Az egyes szolgáltatások kiválasztásánál és a felületen történő elhelyezésével kapcsolatban is jó, ha bizonyos alapelveket lefektetünk. Mondjuk meg, melyek a szükséges szolgáltatások és melyek azok, amelyek inkább csak a helyet foglalják. Amennyiben szabadon elhelyezhetjük az elemeket az oldalon, a következőket érdemes figyelembe venni:

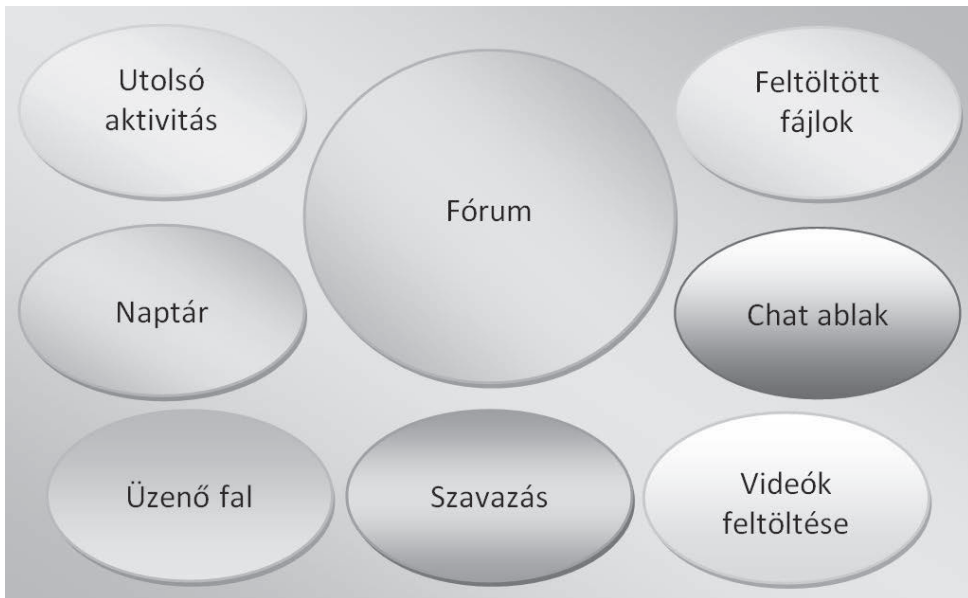
– A fórumot érdemes a leginkább kiemelt helyre tenni, mert remélhetőleg ez lesz a legaktívabb kommunikációs rész.

– Az utolsó aktivitást tartalmazó híreket (news feedet) helyezzük központi helyre. Nem kell középre pozicionálni, de feltétlenül az oldal tetején legyen. Így könnyedén lehet követni a változásokat, frissítéseket.

– A naptárnak is érdemes jól látható helyen lennie, mert ez rögzíti a fontos dátumokat és feladatokat, amire egy pillantást vetve könnyedén orientálhatják magukat a diákok.

– Ha van olyan ablak, ami a feltöltött fájlok elérhetőségeit tartalmazza, akkor az is exponált helyen legyen.

– A többi szolgáltatás ablakát tetszőlegesen elhelyezhetjük a fent említettek alatt.

2. ábra.

A különböző szolgáltatások ideális elhelyezési módja egy közösségi portálon

– A *fórum* használata kulcskérdés. Az összetartozó kérdéseket és problémaköröket megfelelő elnevezésű és számú témákba kell sorolni, különben vagy minden egy helyen lesz, vagy rengeteg téma áll rendelkezésre, és lehetetlen lesz átlátni és értelmezni a kommunikációt. Érdemes témát nyitni:

– A feladat pontos leírására, a kitűzött célok megnevezésére, az elvárásokra. Itt alapvetően nem ajánlott a szervezéssel kapcsolatos párbeszédet megkezdeni, ez inkább csak az információ közvetítésről szól.

– A feladatkörök felosztására, ahol rögzítik, megvitatják ki mit vállal, mi lesz a konkrét feladata.

– Az információk beszerzésével kapcsolatban, például információforrások vagy adatgyűjtés néven.

– Szervezés néven egy olyan témát, ahol időpontokkal együtt szerepelnek az egyes feladatvállalások, szervezési információk. Ezzel a naptár funkciót válthatjuk ki, ha ilyen nem létezik.

– Az előadással, illusztrációs tárggyal, azaz a végtermékkel kapcsolatos ötleteknek.

Ezen felül is lehet kezdeményezni bármilyen témát, amire szükség van, ami kötődik a projekt munka jellegéhez. Érdemes ezeket határozottan indítványozni, megvitatni az egyes fórumok elnevezéseit, tartalmát. Ha azt tapasztaljuk, hogy a fórumok inaktívak, akkor bátran kezdeményezzünk vitákat, vessünk fel kérdéseket. Olyan formában tegyük ezt, ami vonzza a véleménynyilvánítási ingert, kommunikációt indít. Határozott állásfoglalást csak akkor tegyünk, ha a projekt munka rossz irányba terelődne.

A *chatelés* időpontját érdemes előre személyesen, illetve online naptárban vagy fórumon rögzíteni. A tanárnak nem kell részt vennie ezeken a konferenciabeszélgetéseken, de alkalmanként hasznos lehet, ha bekapcsolódik illetve, ha a diákok indítványozzák.

A *naptárba* minden lényeges időpontot rögzíteni kell, és érdemes lehet az egyéni feladatkitűzések határidejét, találkozók dátumát is belevenni. A *fájlmegosztásnál*, ha az egyes fájlokhoz nem lehet címkéket rendelni, akkor szorgalmazzuk, hogy olyan fájlnéveket használjanak a diákok, amelyek pontosan utalnak a fájl tartalmára. *Videók, képek* esetében érdemes lehet olyan tartalmakat közzé tenni, amely a projektmunka során készült, vagy a végtermékkel kapcsolatos. Abban az esetben, ha a végtermék bemutatása esemény jellegű pl. előadás, kiállítás, készítsünk felvételt és osszuk meg ezen a felületen. Ez a nyilvánosság elé lépés eszköze, meg lehet mutatni más közösségeknek is, és ezáltal motivációt jelentő visszacsatolási élményekhez jutni, ugyanakkor az ön-reflexióra is lehetőséget ad.

Az *üzenőfalra* csak rövid, kiemelt fontosságú információk, operacionális felszólítások kerüljenek ki. Vitás esetekben érdemes lehet tanárként *szavazás* kezdeményezése, ha alapvetően az alternatívák között racionalitásbeli különbségek nincsenek.

Befejezés

Az IKT-eszközök egyre nagyobb teret hódítanak az oktatásban. Ezek között vannak hasznos és olykor erőltetett megoldások is. Az online konnektivizmus egy olyan trend, amelynek az oktatás területén történő kihasználása eredményes lehet. Ha áttekintjük, milyen lehetőségeket nyújtanak napjainkban a Web 2.0-s eszközök a tanítás és a tanári hálózatépítés terén, bepillantást nyerhetünk abba, hogyan fog működni az oktatás a jövőben. Egy olyan jövőképét pillanthatunk meg, amelyben elmosódnak a határok az iskola és az otthon, a munka és a szabadidő, az oktatási és a szórakoztató média, a formális és az informális tanulás, illetve a tanárok és diákok között. A közösségi hálózatok, ha eredetileg nem is oktatási céllal jöttek létre, és nincsenek szilárdan beágyazva az oktatási intézmények szerkezetébe, várhatóan jelentős változásokat fognak hozni a formális oktatás és képzés világába. Amíg ez nem következik be, hozzájárulnak az oktatási és képzési intézmények modernizációjához, aminek köszönhetően ezek az intézmények – személyre szabott, támogató, rugalmas, dinamikus és magával ragadó együttműködési tanulási lehetőségeket kínálva a diákoknak és a tanároknak egyaránt – képesek lesznek megfelelni a jelenlegi és jövőbeli társadalmak oktatási követelményeinek (Crawley et al. 2010).

A tanítási-tanulási munkaformák közül a csoportban végzett szervezési módnak felel meg leginkább a Web 2.0 szellemissége. Ezen csoportmunka fajták közül leginkább a projektmódszert segíthetik az online közösségi hálózatok.

Az iskola keretein kívül is zajló munkánál szükséges, hogy a tagok változatos módon tudjanak kommunikálni és információkat megosztani egymással. A news feed (hírek), üzenőfal, naptár, belső levelezés, szavazás kezdeményezése további olyan szolgáltatások, amelyekkel fokozni tudják a tanulók munkájuk eredményességét.

Az igények megvalósítását támogató online megoldások még fejlődő stádiumban vannak. Az adott paraméterek függvényében érdemes dönteni az egyes lehetőségek

---

közül, a kompromisszumok minimálisra szorítása mellett. A megfelelő online munkamorál kialakításában a tanárnak fontos szerepe van. Irányítania és elősegítenie kell a különböző folyamatokat.

Az innovatív tanároknak feltétlenül ajánlott, hogy próbálják ki ezt a lehetőséget, kísérletezzenek az online közösségi hálózatokkal az oktatásban. Az ilyen eszközök révén válhat a tanítás-tanulás kreatív folyamattá, amely megfelel a modern kor elvárásainak és kihasználja annak lehetőségeit.

Irodalom

- Crawley, C., Gerhard, P., Gilleran, A., Joyce, A. (2010): *eTwinning 2.0 Building the community for schools in Europe*. Brussels, Belgium: European Schoolnet.
- Downes, S. (2005): *eLearn Magazine*. Retrieved január 11, 2011, from [www.elearnmag.org: http://www.elearnmag.org/subpage.cfm?section=articles&article=29-1](http://www.elearnmag.org/subpage.cfm?section=articles&article=29-1)
- Dr. Barta Tamás, Ambrus Tibor, Lengyel László és Lévai Zoltán (2005): *Felnőttképzésben oktató szakemberek kompetenciáinak meghatározása*. Budapest: Nemzeti Felnőttképzési Intézet.
- Forgó Sándor (2005): *Az eLearning fogalma*. Budapest: Műszaki könyvkiadó.
- Hegedűs Géza (2002): *Projektpedagógia*. Kecskemét: Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar kiadványa.
- Hülber László (2010. május–június): Módszertani javaslatok a projektpedagógia általános alkalmazásához. *Új Katedra*, 21–28.
- Lakatosné Török Erika és Kárpáti Andrea (2009): Az informatikai kompetencia, a pedagógiai gyakorlat és az innovációs sikeresség összefüggései az európai digitális tananyagportál magyar kipróbálói csoportjában. *Magyar Pedagógia*. 109. évf. 3. szám 227–259.
- Lévai Dóra és Molnár Péter (2009): *ELGG, nyílt forráskódú közösségi portálmotor lehetőségei az oktatásban*. Debrecen.
- Nádasi Mária, M. (2003): *Projektoktatás*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Mayr, K., Resinger, P., és Schratz, M. (2009): *E-Learning im Schulalltag*. Németország.
- OECD (2008). *New millennium learners: a project in progress*. Paris, OECD.
- Preece, J. (2000): *Online communities: Designing usability, supporting sociability*. John Wiley & Sons.
- Redecker, C. (2009): Review of learning 2.0 practices: study on the impact of Web 2.0 innovations on education and training in Europe. *JRC Scientific and Technical Reports*. European Commission.
- Schuler, D. (2009. december 30): *Community networks and the evolution of civic intelligence*. AI & SOCIETY, 291–307.